The Gift of Children

A Jewish Perspective
on Raising a Large Family

Memento from the Wedding Celebration of
Chanchy & Menachem Schmukler

25 Cheshvan 5778 / November 14, 2017

Foreword

With praise and gratitude to Hashem for his great blessings, we present to you this booklet on the occasion of our children's wedding.

The Rebbe's bracha to every couple on their wedding day was that they merit to create a "בנין עדי עד"—an everlasting edifice, based on the foundation of Torah and mitzvos as they are illuminated by the light of Chassidus.

What makes a home last forever?

It is the children, who carry on to have more children, and on and on until the end of time.

We present to you this booklet, the first installment of a developing project on the subject of raising children through the perspective of the Torah.

Also included is a beautiful sicha from the Rebbe on this subject.

Chazal tell us "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף"— Moshiach will not arrive until every last neshama comes down to this world to fulfill its purpose.

May we merit to reach that point very soon!

The Schmukler and Nazrolai Families

About this Project

Have you ever met a typical American family with more than four children?

Of course not; that's an oxymoron. The typical American family does not have more than two children. Four children is a very large, atypical, family in the Western world of today.

Perhaps it is no wonder, then, that in a community living within this society, people are questioning. What's this idea of having such large families, of eight, ten, twelve, or even more children? Is it really a value of ours? Is there a source for doing so or are we simply perpetuating an old-fashioned tradition that our families might be better off without?

I'm Chaya Raskin. Earlier this year, I was blessed with my fourth child in five years. Thank G-d, we are all doing well, and while things are hectic and busy, our home is a happy and wonderful place.

Around a year ago, when I was expecting my fourth, I felt that I was reaching a crossroads. I started noticing how uncommon it is to have kids so close together; people were hinting—or even asking me outright—if I was planning on "taking a break" after this baby was born.

I began to do some research. Because as much as I love my children, and as much as I love my own siblings—ten kids even closer in age than my own—the voices get to you. And I want to raise my large and beautiful family joyfully and wholeheartedly, without the slightest of doubts.

Together with my husband, I have begun gathering ideas, which we hope to eventually pull together into a book. We are working through classic traditional Jewish sources, but more so through the talks and correspondence of the Lubavitcher Rebbe, who spoke passionately on this topic. It's been an amazing journey, and the strength and joy that it's given us already makes it worth every minute.

It's going to take time to put it all together. Lots of time, and lots of work. As we go along, I have decided to share some of my thoughts, to shine some light on our families, and bring back some of the lost appreciation for the most valuable treasure known to man – the gift of children.

Included here are seven posts from the first section of this book, entitled "What is a Child?"

Visit theGiftofChildren.com to read more, and to share your thoughts on this project.

The Theoretical Questions

As we collected and indexed our research material, I put together a number of lists. One of them includes the basic questions that we will endeavor to answer in this book. I divided them into categories, beginning with the more intellectual, or theoretical, questions, as follows:

1. Is it actually a mitzvah to have LOTS of kids? Traditionally, Jewish people have always raised large families. Is this coincidental, being that there was no concept of birth control in previous centuries? Or is it in fact a matter of our religion beyond just "what was done"? If so, what is the source for it and to what extent does it apply?

2. On the topic of birth control: Today's world believes that "family planning" is a basic tenet of a civilized world. A responsible couple must work out how many children they can raise based on various financial, social, and emotional factors. Usually, this maxes out around four. Now, I might love my large family and all my amazing nine siblings, but this seems to be a pretty compelling argument. Why would you bring into your family more than you can handle?

3. To take that one step further: There is a discussion in the scientific community regarding global overpopulation, where they posit that the population of the world will soon outgrow the world's resources. Is this a valid concern according to Judaism? To what extent are humans responsible for global affairs to this end?

The Practical Questions

Here are some of the more "practical" questions.

1. As parents, we want what's best for our children. Children need lots of attention, love, care, food, clothes, toys, and some space to call their own. They need two loving parents and a happy home. They also need us to pay for their education, hobbies, therapy, and endless other needs. Doesn't this work out better when there are less kids, or at least when there's more time between each? Is it even possible for the average couple today to fulfill all of this with a house full of kids?

2. Parents are also people! We have interests and goals and needs of our own, beyond just raising children. Don't we deserve some time of our own? Don't women deserve to have lives outside of being homemakers?

These are big, essential questions, connected to real and important issues. With Hashem's help, as we delve into the words of our holy Torah and the teachings of our Rebbe on these exact concerns, we will gain a new understanding and appreciation of what raising children is truly about, and discover the path to doing so with joy.

Back to Basics

There is something powerful about taking an idea and breaking it down to its core.

Before we get into any deep spiritual or psychological ideas, I'm going to begin with this simple question:

What is a child?

The term "child" has two main definitions: a son or daughter, or a young person.

Meaning, a child is a person in the first decade (or two) of his life who is mostly dependent on his parents. In one word: a kid.

I think that's generally what we think about when we talk about "having kids." We think about carrying and giving birth to a baby, changing diapers, feeding, clothing, educating, and – for the more experienced among us – breaking up fights. Or perhaps, if we're more romantically inclined, we're picturing cuddles and wet kisses, singing and dancing, and fun family outings.

But that's not quite right. A child is also a future adult, a responsible, independent person in the making. A child is a person who can become anyone or anything, who will have his personal dreams, unique abilities, a job (maybe a company?), coworkers and close friends, and eventually, hopefully, a family of his own. A child is a future businessman, a teacher, a scholar, an artist, or possibly just the most delightful person you've ever met....

A child is not just a kid. Every child is a unique person, a man or a woman unlike any other that has ever existed in the world.

My kids, your kids? Not exactly. It's the people we have brought to the world to share their special spirit.

A Question of Worth

Let's talk a little more about these people. Those little people we call our kids, who are not really kids, but extraordinary people we have been blessed to help raise.

Humor me while I ask another basic question.

What is a person, really? I mean, there's over seven BILLION people in the world. That's a lot. How much is one really worth?

As it turns out, the Mishna has something pretty radical to say. It's a thought many of us have heard before but now we are going to try to explore what it might really mean.

In the Torah's account of creation – when the groundwork for the world was laid, and its mission established – we see a curious thing. G-d created an entire world with vast amounts of land and water, mountains and rivers, billions and trillions of plants, animals, insects, and fish... and one human being.

Everything else was created in huge numbers, or at the very least in pairs, but the human being was created solo. A pretty lonely existence, I would think, and for a social being no less.

Indeed, hardly any time had passed and the Torah tells us how G-d looked and said, "It is not good that man is alone," and He created the woman to be his companion. Soon after they had kids, who had their own kids, and the world's population exploded. But not at first. At first, he created just one.

Why?

G-d was creating the world with a message. He created an entire world of multitudes – and one Adam.

Everything in the world was created in a way that when one part is lost, it is easily replaced. Water that evaporates comes back down as rain, plants and wildlife grow anew once they are cut down. Animals and fish are part of great big food chains, where one is eaten and another comes to fill its place. It is a big, wonderful world full of amazing natural systems wherein each little creation plays its part. And while each species is integral to the big picture, the loss of an individual is usually quickly forgotten.

But not man.

Man was created alone – a singular, unique, and irreplaceable creation, created alone so he would never mistakenly think he doesn't matter. He would know that his value was equal to all else in the world; it was up to him to determine the course of the world's destiny.

No matter how many human beings walk this earth, G-d had made it clear: a man is not simply a creation among many others, a little cog in a large and sophisticated machine, but he is an indispensable being unlike any other. Each and every man alone is to Him the center of the universe, whose actions determine the fate of the world.

As the Mishna says, "Why was man created alone? To teach that one who cares for one Jewish soul is considered as though he has sustained an entire world."

These are the people whom we are entrusted to raise, to love, to teach, and to guide in fulfilling their life's mission.

It just doesn't get more powerful than that.

On Parents, Gratitude & Children

Every day that I work on this project, my appreciation for my children grows. It's a wonderful thing, and yet I worried that I was losing sight of an issue I had set out to address: namely, the attitude of the American society today towards family size and children.

So, I decided to get back into the role of a good millennial and ask Google some questions. *How many kids should I have?* I typed in the search bar. *What is the ideal family size?* I asked, along with a few other similar questions. Unsurprisingly, I came across hundreds of matching posts, on practically every forum.

In the course of my searching, there was one question that struck me, and though it shouldn't have surprised me, it did. *Why do people want to have kids?* someone asked, and he included with his question a laundry list of 'traditional answers' that he deemed irrelevant or insufficient. This young person was sincerely wondering why on earth people choose to have kids. At all. And there were over 100 answers posted by people who truly related to his dilemma, further validating his question.

I'm not going to go into the answers I found there; perhaps we'll get there later. But I'll tell you this: as a mother of four of the sweetest, most precious human beings to ever live, it was a sad discussion that broke my heart.

How did we get here? How is it that an entire society has come to a place where the most fundamental values are lost to the masses? These aren't even ideals, nor concepts that require deep understanding and refined emotions. These are the basics of human continuity. A person knows that life is a cycle, and just as his parents brought him into the world and gave him a chance at life, he should do the same for the next generation, if he possibly can. What caused this basic value to fade from our society?

There is a song written by the world-class Yiddish songwriter, Yomtov Ehrlich, a playful version of a famous midrash about the giving of the Torah. An angel comes down the world to offer the gift of the Torah to the nation that would accept it. Each nation asks him what it contains, and to each one he details a different one of the Ten Commandments. It's a beautiful song – you can listen to it here (sung by Avraham Fried). He travels first to the Russians, the Germans, the French, and the English, each rejecting it on the basis of one particular commandment that doesn't jive with their lifestyle. Then he arrives in America. The song reads as follows (loosely translated into English):

So the angel flew on speedily
And soon arrived on Delancey St.
And he asked the Americans, quite sincere
"Would you like the Torah here?"

So they say, "Well, I suppose,
What are the terms that you propose?"
Says the angel, "there's one thing that I expect:
Your parents you must respect!"

So they say, "No, keep it as your own
Here respect to the young is shown
For our parents we have arranged
The holiday Mother's Day."

This song was written over half a century ago. Already then, it was clear to the songwriter that Americans had lost their respect for their elders. It's undeniable. We see it in the way that Americans speak and refer to their elders, all over the media, and in real life,

too. Just think – why is “old man” a negative term in our country, something which in other cultures is an honorable title (for instance, zaken in Hebrew, or lehavdil, géros in Greek)?

Perhaps that is where it began.

Why is it so important to respect our parents? Indeed, wouldn’t you think its place in the Ten Commandments would be better filled by a bigger, more general commandment such as “love your fellow as yourself?”

But no. It is one of the Top Ten for good reason.

Respect for our parents really comes as an extension of the respect we have for ourselves. Because if we value our existence, if we realize our worth, we appreciate those who gave birth to us.

Which are the most honored positions in our society? Or, in practical terms, who gets paid the most? For which positions do people spend over a decade of their lives training and competing for?

The doctors, the lawyers, the judges, to name a few – but why?

It is because of the service that they do for people, the institutions they uphold, and because of what they represent.

We value our hospitals because we value our health – so we respect our doctors. We value our constitution because we value our freedom, and the principles that it upholds – so we respect our lawyers and judges.

Shouldn’t it follow that if we value our lives, and the chance that we have to enjoy it – we respect our parents?

Our parents represent the institution of the family. They represent the children, whom they took upon themselves to bring into the world and support through their formative years. And if we remember that children are not just kids but just small people soon to be adults, that each person is a world unto itself – wouldn’t parents be the most important element of society?

What would happen if one day it was decided that doctors don’t deserve the prestige that they receive? It wouldn’t take long for the hospitals to decline in quality, and certainly no one would choose to spend as much as twelve years of their life training to be one.

It seems that is exactly what happened to parenthood in our country. Parents are simply not a respected element of society, and so the young people, who are products of this attitude, are questioning – why be parents at all?

Conclusion

Believe it or not, I’m not here to philosophize.

My reason for writing this post is simply this: In order to clarify the Jewish perspective on children, we need to first define the views of our surrounding culture, and identify whether they are in conflict.

Based on the above, here is what I have concluded:

We do not agree with the American attitude, whether conscious or not, of ingratitude to those whom we owe our lives. We do not agree that a human life is not valuable enough to respect those who brought it into being. We know that only because of our parents can we enjoy our dinner, talk to our friends, dance, sing, laugh, and work. And we are grateful for the chance that we may have to offer the same opportunities to our children.

American culture has brought us many great things. Unfortunately, their attitude towards children is not one of them.

The First Source

Last Sunday, we went on a family trip to the park. This time, for a change, it was to the big and beautiful Prospect Park, rather than the local playground. Upshernish for Child #2 is coming up and we needed a photo for the invitation.

We parked the car, and piled out: little five-month-old and twenty-month-old in the double stroller, and two-year-old and four-year old being cheerily cajoled to walk on their own little feet.

And off we went into the park.

You could say I was a bit culture shocked at the crowd we came across (or almost got run over by) as we crossed the biking/jogging lanes. You see, I kinda spend most of my life at home, aside for our weekly visits to Mom's, and occasional trips to the playground. I work from home too, so I really need an excuse to get out. Thank G-d I love my little sun-drenched house, so no complaints there; but sometimes I forget what the outside world looks like until it hits me in the face.

Let's put it this way: it was awkward. Hundreds of adult singles walking, biking, jogging, a sprinkling of couples, a fair number of dogs... But no children. None. Not even one. (Okay, my husband says he did see some later – I'm glad Brooklyn still does own some kids!)

And there I was, with my four babies spilling out of my stroller, on an outing.

The saving grace of schlepping around a bunch of children is they keep you busy and very distracted. I can't say I remember noticing any stares, other than the laughing one of the guy walking his black-and-white spotted dog, which my daughter kindly and clearly dubbed a cow. How can you not love that?

But we are an anomaly. And since we are (thankfully) somewhat socially aware, at times it can be uncomfortable.

So it's good sometimes to remind ourselves: Why do we do this?

Because we love our kids and the joy that they give us? It's true. But they are also a lot of work. And honestly, how many do we really need to get our fair share of nachas?

Well, here's a little radical thought for you.

The reason Jews have many children is actually not so they'll have 150 grandchildren at their seder one day. I mean, maybe for some that's a major motivator. But the real reason is much more relevant.

It's simply because we follow the Torah. Because we are Jewish and we aim to fulfill the word of G-d as it was passed on to us through Moshe.

Do you know what the first commandment in the Torah is?

No, it's not kiddush hachodesh. That's the first one given to the Jews as a nation. The first in the entire Torah is this one: "Be fruitful and multiply, fill the world and conquer it!" (Bereishit 1:28)

First and foremost: Have children, and fill the world with good people.

The sequence in the Torah is a big deal, and firsts are very significant. It doesn't take much to understand the significance here. For who will fulfill the rest of the Torah if not our children?

If we really want to do the will of G-d, let's just say this is a good place to start. Keeping Shabbos, eating kosher, wrapping tefillin – they all come after.

Now, the details of what constitutes the mitzvah (min hatorah) itself is complex, with varied opinions, and our rabbinic department is working to clarify it for us at a future date. But regardless of whether having two children technically fulfills one's obligation or not, all opinions agree that it is a mitzvah derabanan to have children as long as one can.

As for my next walk in the park? Well, it might still be awkward. It's also awkward being all covered up in the summer, as it is walking with my black-hatted and bearded husband. But I never felt bad about that, because I never thought it should be otherwise.

Neither should I feel odd about the size of my family. It isn't an outdated, primitive tradition to try and have a large family. It is a basic Torah commandment. And just as I work hard to fulfill the other 612 to the best of my ability, I do my best to fulfill this one too.

It's the first mitzvah. It's a big deal.

The Big Picture

There's nothing like a Chassidic explanation to give some perspective.

So, this first mitzvah in the Torah. It's a big deal, I know. It really is a big deal, not just because it's important but because it's actually a big deal to fulfill. My kids are sure to remind me of that, every day, and every night, at all hours.

I know it's important to bring people into the world. I know how important it is to raise them, to love them and nurture them so they can grow into their very best potential as adults in our society. It's important, and I get it. But honestly, for something I'm dedicating two to three decades of my life, often to the exclusion of so many other important causes, does is really match up?

Well, let's have a look at that pasuk that contains this ~~impossible~~ super-difficult commandment for some amazing Chassidic insight:

> **וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:**
>
> *And G-d blessed them, and G-d said to them, "Be fruitful and multiply and fill the earth and subdue it, and rule over the fish of the sea and over the fowl of the sky and over all the beasts that tread upon the earth."* (Bereishit 1:28)

Let's talk about some of these words for a minute: "Be fruitful and multiply and fill the earth" – well that's pretty clear – "and subdue it." Hmmm. What does that mean? What needs to be subdued? And how does it connect to the rest of the sentence? If it were referring

to other people it would say "subdue them," wouldn't it? But it says "subdue it" – referring to the earth. Fill the earth and subdue it?

There are several answers posed by the commentators, which for various reasons don't fully satisfy the question. I'm not going to go into them here, but instead we'll go straight into the Chassidic solution that is just so on-point.

The Chassidic Perspective

Which goes something like this:

"Earth" is not just the name of a planet. "Earth" is a concept. Earth represents the opposite of heaven; the physical versus the spiritual; the secular rather than the holy; logic rather than faith.

To subdue the earth is to rise above it.

It's to quiet the voices of physicality, the natural selfish drive, to conquer bad habits and replace them with proper ones. It's to rise above hedonism, beyond the obsession with self, and teach ourselves altruism – to think about others. To conquer Nature and our nature, and to be greater than it.

This is a great mission. Those familiar with Chassidic thought have heard of this idea: in other words, creating a home for G-d and for holiness in this lowly physical world – a dira b'tachtonim.

G-d created a world that defies all awareness of Him – and then He created man with the challenge to conquer it. Subdue the earth and rise above it. Make the world a place that will know Me, even though its nature is to deny my existence.

So it isn't just an important mission.

It is THE mission.

And well, being THE mission, it is also a very hard mission. What's cool about it, though, is that it is accomplished mainly through the little things. Little individual people doing their individual work in their own little circle of influence. And the combination of them all, eventually, changes the world.

So What's the Connection?

It's no coincidence that this mission is directed to us in this pasuk, in the same phrase as the command to have children.

It's one phrase because it is one thing. The fulfillment of this mandate is completely contingent on our fulfillment of this mitzvah. It's all about the children. The children who will soon be adults and join you in this mission. Who will join US in this mission. Because every child – every person – has his slice of the world that only he can reach. His nature, abilities and situation are unique: designed and prescribed by G-d to serve in The Mission by fulfilling his will.

And so, when you are blessed with the opportunity and ability to bring a child into this world, realize how truly important it is, and give it all you got.

And for that matter, don't ever worry that you're sacrificing your own mission for that of your children. Because the fact is, there is no one can teach you altruism better than they can. They will teach you to rise above your own needs and wants, rise above your hot coffee in the morning and your eight hours of sleep, to rise above your craving for a week at the beach, to rise above your dreams of a perfectly kept house, to rise above your impatience and your

apathy – to rise above it all.

So they help you in your personal mission, while you make theirs possible in the first place.

Is there a more meaningful and important way to fill your life than this?

The ideas in this post are adapted from the talks of the Lubavitcher Rebbe from Sunday, Parshas Shlach, 17 Sivan 5740 (included in the original form in the back of this pamphlet) and the eve of 24 Teves, 5741.

To read more, visit www.theGiftofChildren.com

איז אלע אידישע פרויען און טעכטער האבן זיך ניט גערעכנט מיט פרעה, זיך ניט גערעכנט מיט שרי פרעה, זיך ניט גערעכנט מיט אלע טעמים און הסברות און חשבונות ווי אזוי איז דאס אויסגעהאלטן - בשעת פרעה האט געגעבן די גזירה פון כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו - מיט די אלע אריכות הגזירות דאן,

און אט די נשים צדקניות האבן אויפגעשטעלט צבאות ה' אידישע קינדער, אינגעלאך און מיידעלאך, וואס דערנאך זיינען זיי געווארן דעם אויבערשטן'ס חיילים, און אנשי צבא, און זיי זיינען דערנאך ארויס פון ארץ מצרים, און מקבל געווען די תורה אין זמן מתן תורתנו,

און אויך דעמולט האט מען געזאגט אז ווער זיינען געווען די ערבים וואס זיי האבן גע'פועל'ט בא דעם אויבערשטן דורך זייער ערבות און גאראנטיע אז דער אויבערשטער זאל געבן די תורה צו משה רבינו און צו אהרן כה"ג און צו די שבעים זקנים - איז דאס געווען אידישע קינדער וואס זיינען אויפגעהאדעוועט געווארן דורך די אידישע מוטערס ווען מ'איז נאך געווען אין גלות,

און הם הכירוהו תחלה, זיי זיינען געווען די וואס האבן דערקענט דעם אויבערשטן (און געטלעכקייט און אידישקייט) פריער נאך פאר די אלע איבעריקע,

און דערנאך האט מען די הבטחה אז כימי צאתך מארץ מצרים, און ווי עס שטייט אין מדרש אז פונקט אזוי ווי אין דעם לעצטן דור אין מצרים זיינען אידן ארויס פון גלות בזכות נשים צדקניות,

אט אזוי אויך אין דעם לעצטן דור פון איצטיקן גלות, ובפרט נאך אז אין דעם איצטיקן דור האלט מען אין די לעצטע יארן, און אין די יארן האלט מען אין די לעצטע חדשים, און אין די חדשים האלט מען אין די לעצטע וואכן, צו גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו -

דארף מען האבן דעם שטורעמדיקן אויפטו פון נשי ובנות ישראל, וואס דאס דארף מען אויך האבן אין דערויף א שטופ, דורך א שטורעם מיט א שטופ נאך פון עמעצן -

וואס דאס האבן דעם זכות די וואס האבן זיך צוזאמענגעקליבן אין דעם מקום קדוש, וואו מ'דאווונט, און מ'לערנט, אז זיי זאלן ארויס מיטן פעסטן באשלוס אויף טאן אין דעם אין א פאסענדן אופן, אין א צניעות' דיקן אופן, אבער מיט דער גאנצער אידישער שטארקייט, און מיט די גאנצע אידישע שטאלצקייט,

אז מ'וועט קומען צוגיין און מ'וועט זאגן אז דאס איז ניט מאדערן און דאס איז אנטקעגן "קאלטשור", און דאס איז אנטקעגן די אלע זאכן וואס האבן ר"ל געבראכט די גזירות און (ניט איצטער-געדאכט) די השמדות וואס זיי זיינען געקומען אויף אידן און אויף אידישקייט,

און די יורשים זייערע זיינען אויך נאך איצטער קיימים פון היטלער ימח שמו וזכרו, נאר זיי געפינען פארשידענע וועגן ווי אזוי ניט לאזן דעם אידישן פאלק וואקסן ברוחניות, ווי אזוי ניט לאזן דעם אידישן פאלק וואקסן בגשמיות,

ביז וואנעט אז עס האט זיך איינגעגעבן אויך איינרעדן אזוינע אידן וואס קלייבן זיך ניט פאנאנדער און מיינער אז דער קלוגינקער מיינט דאס זייער טובה,

איז יעדער אידישע פרוי, און יעדער אידישער מאן געהערן צו עם חכם ונבון, צו א קלוגן פאלק, ניט מצד כחי ועוצם ידי, אייגענע קלוגשאפט, נאר מ'האט חכמתו של הקב"ה, מ'פירט זיך לויט דער חכמה פון דעם אויבערשטן, וואס ער האט דאס אונז געגעבן אין זיין תורה, דורך דערויף וואס מ'לערנט תורה, און די הויפט-זאך - מען פירט זיך לויט די תורה,

און דעמולט וועט מען זיכער מצליח זיין, אז זי און אלע אידישע פרויען וועלן אויפשטעלן אין דעם איצטיקן גלות און דער עקבתא דמשיחא, אין די לעצטע טעג פון דעם גלות, צבאות ה',

אידישע קינדער וואס זיי וועלן גיין אין דעם אידישן וועג, וואס דאס איז דעם אויבערשטן'ס וועג, און וועלן דאס טאן געזונטערהייט און פריילעכערהייט, און מיט אידישן שטאלץ, ווארום דער פאטער מיט דער מוטער האבן זיי באוויזן א ביישפיל ווי אזוי א איד דארף זיין שטאלץ מיט זיין אידישקייט,

און דוקא דורך אט דעם וועג האט ער אויך דעם קיום פון דעם יעוד, אט דאס וואס דער אויבערשטער האט צוגעזאגט אז אלע פעלקער ארום אים אנערקענען אים אז דאס איז א פאלק וואס אתה בחרתנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות,

און די מוטערס מיט די פאטערס מיט די קינדער און די קינדס-קינדער מיט די באבעס מיט די זיידעס, וועלן גיין באור ה', מיט דעם אויבערשטן'ס ליכטיקייט, מיט זיין תורה און מיט זיינע מצוות, און מיט אידישקייט אין אלגעמיין, בקרוב ממש מקבל זיין פני משיח צדקנו,

אין דעם אמת'ער און אין דער פולסטער און אין דער שלימות'דיקער גאולה, במהרה בימינו ממש.

און איר וועט האבן א געזונטן זומער און א פריילעכן זומער, און א אידישן זומער, מיט געזונטע קינדער און קינדס-קינדער

און גיין צוזאמען אין ארה"ק, אין אונזער הייליקן לאנד, און מ'וועט געפינען א גאנצע אידישע לאנד, מיט א גאנצן אידישן פאלק, ווארום מ'גייט מיט דער גאנצער תורה,

בשמחה ובטוב לבב.

א געזונטן זומער אוך א הצלחה'דיקן זומער, און פריילעכע בשורות.

ובפרט נאך - אזוינע חשבונות וואס זיי זיינען קעגן און שטערן מקיים זיין דאס וואס עס שטייט אין שו"ע בשמחה ובטוב לבב,

און ווי געזאגט פריער, ס'איז א זיכערע זאך, און מ'זאגט דאס דערפאר כדי מ'זאל זיך ניט דערשרעקן, אז אנהויבן טאן אין דעם וועלן דאך גלייך קומען צוגיין אזוינע וואס וועלן (מאיזה סיבה שתהי') אנהויבן טענה"ן אז היתכן, און וואו איז דאס די צניעות , און ווי אזוי איז דאס אויסגעהאלטן, און דאס קען שטערן צו געזונט וכו' -

איז זיי אליין ווייסן אז אדרבה, די פלעגינג שטערט צום געזונט שטערט צו שלום בית, שטערט צו אויפבויען דעם אידישן פאלק, און שטערט, ווי די גמרא זאגט בפירוש, אראפברייינגען משיח צדקנו,

ויה"ר אז יעדערע פון אייך זאל זיך נאכאמאל אריינטראכטן, ביז וואנעט אז זי וועט קומען צו דעם באשלוס, און ווי געזאגט פריער - ס'איז א זיכערע זאך אז זי וועט קומען צו דעם באשלוס, ווארום דאס איז די אנווייזונג פון אונזער תורה וואס ווערט אנגערופן תורת אמת, די תורה וואס גיט ארויס די אמת'ע אמת'קייט פון יעדער זאך, און פון אלע זאכן, און א זיכערע זאך אז זי גיט ארויס די אמת'קייט פון אמת'ן אידישן לעבן,

וואס דערפאר איז יעדער אידישע פרוי וועט זיכער קומען צו דעם זעלבן באשלוס,

און זי וועט דעמולט קענען רעדן אין דברים היוצאים מן הלב, מיט הארציקע ווערטער, צו יעדער אידישע פרוי, אז זי זאל רחמנות האבן אויף זיך, און אויף איר מאן, און אויף אירע קינדער, וואס האבן טענות אז מ'וויל האבן נאך א ברודערל, אדער מ'וויל האבן נאך א שוועסטערל,

און מ'האט זיי ניט וואס צו ענטפערן, און אט דעמולט אז עס וועט זיין דברים היוצאים מן הלב, וועט דאס זיכער זיין נכנסים אל הלב, ווארום דאס רעדט זיך וועגן א אידישע הארץ, וואס (ווי דערמאנט פריער) זאגט מען אז לבי ער, אז אפילו זייענדיק אין גלות, איז א אידישע הארץ וואך צו יעדער זאך פון אידישקייט, און זיכער צו אזא עיקר'דיקע זאך,

און מ'וועט אויפשטעלן פונקט ווי ס'איז געווען בשעת יציאת מצרים, וואס דעמולט איז אויך געווען אזוינע וואס האבן גע'טענה'ט וואס האט דאס פאר א זין צו האבן קינדער ר"ל בשעת ס'איז דא א גזירה פון פרעה, און מען געפינט זיך אין גלות, און דער מאן דארף ארבעטן עבודת פרך, מיט די אלע טענות משונות,

וואס איצטער חזר'ט מען זיי איבער, נאר וואס דען - אויף ענגליש אדער אביסעלע פארפוצט מיט אנדערע ווערטער, אדער אין אנדערע לשונות!

און אט דעמולט זיינען געווען די נשים צדקניות, אידישע פרויען וואס דאס איז געווען יעדער אידישע פרוי וואס איז געווען דעמולט אין גלות, (א חוץ איין און איינציקע ופרסמה הכתוב),

אויפגעטאָן אָנהויבנדיק פון אַן איין און איינציקע פעולה פון [אַן] איין און איינציקע אידישע פרוי,

ובפרט נאָך, ווי געזאָגט פריער, אַז דאָס ווערט אָנגענומען אַלס אַן אָנהויבס פון אַ נייער תקופה אין די טעטיקייטן פון נשי ובנות חב"ד, און גלייך מפרסם זיין און וויסן, אַז דאָס איז געמיינט נשי ובנות כל ישראל כולן - אין אַלע ענינים פון אידישקייט, אָנהויבנדיק אָבער פון די עיקר'דיקע זאַכן אין דערויף, וואָס דאָס איז איינע פון די עיקר'דיקע זאַכן פון די וואָס זיינען שוין חתונה געהאַט און אויפגעבויט "עקרת הבית",

אפילו אויך פון די באַבעס מיט די זיידעס, אַז זיי זאָלן טאָן וואָס ס'הענגט אָפּ אָן זיי איינצואווירקן אויף זייערע קינדער און קינדס-קינדער אין אַלגעמיין אויף "ושמרו דרך ה'", על אחת כמה זיכער אין אַזאַ עיקר'דיקן אופן.

ט. און אָט דעמאָלט איז מען זיכער, אַז "הבא לטהר מסייעין אותו" - דער אויבערשטער זאָגט-צו, אַז יעדערער וואָס וועט טאָן אין דער ריכטונג וועט ער אַליין אים העלפן,

ובפרט נאָך, אַז דאָס איז אַ זאַך וואָס מסיבות שונות ומשונות - ווי געזאָגט פריער - רעדט מען ניט וועגן דערויף: קומען פאַר אסיפות פון פרומע אידן און פון פרומע פרויען, און מ'רעדט וועגן אַלע גוטע זאַכן, און מ'שעמט זיך צו רעדן וועגן אַזאַ עיקר אין אידישן לעבן! און אין לעבן - ווי געזאָגט פריער - ביז וואַנענעט אַז דאָס איז אַן עיקר אין דעם לעבן פון דער מענטשהייט בכלל.

וכאמור, ווי ס'האט געטראפן מיט פילע זאכן, וואס האט זיך אנגעהויבן פון נשי ובנות חב"ד - אז בשעת זיי האבן אנגעהויבן אין דערויף טאן, איז געווען גלייך אזוינע וואס זיינען געקומען מיט טענות, אז עס טויג ניט ס'איז ניט צוגעפאסט וכו' -

דערנאך איז דורכגעגאנגען א קורצע ווײַלע, האבן זיי דאס אויך באשטאנען אז ניט נאר מ'מעג דאס טאן, נאר מ'דארף דאס טאן, און מ'מוז דאס טאן, און דערנאך איז דאס פארשפרייט געווארן אין פארשידענע קרייזן,

איז אויך א זיכערע זאך, וויבאלד אז דאס איז דעם אויבערשטן'ס אנזאג - אז פון אייך וועט ארויסגיין דער ערשטער רוף (אין א צניעות'דיקן אופן, און אין א פאסענדן לשון, און מדינה ומדינה כלשונה, אין יעדער מדינה אין איר לשון), אז מ'דארף וויסן זיין אז די וועלט ווערט אנגעפירט פון דעם אויבערשטן, און זי ווערט אנגעפירט אין אלע אירע איינצלהייטן, און ער האט געגעבן יעדער אידן, און אלע אידן נר מצוה ותורה אור, א תורת חיים וואס מאכט ליכטיק דעם אידישן לעבן,

און ווען גייט מען באור און ניט בחושך, אין ליכטיקייט, וואס דעמולט ווערט מען ניט געשטרויכלט - ווען מ'האלט זיך אן דעם אויבערשטן'ס מצוות, און אן דעם אויבערשטן'ס שו"ע, און מ'לאזט איבער די חשבונות צו דעם אויבערשטן,

און ווי געזאָגט פריער: די גרעסטע מצוה וואָס דער אויבערשטער פאַרלאַנגט איז דאָס, אַז אַ איד זאָל פירן אַ נאָרמאַלן טאָג-טעגלעכן לעבן, ווי אָנגעוויזן געוואָרן אין תורת חיים, אין דער תורה וואָס זי באַווייזט ווי אַזוי צו לעבן אַ לעבן וואָס ער קען אָנגערופן ווערן חיים אמיתיים, אַן אמת'ער לעבן, וואָס דאָס איז - ווי אַרויסגעבראַכט געוואָרן אין תורה שבכתב, און דערנאָך אין תורה שבעל-פה און דערנאָך אין פוסקים, ביז אין שולחן-ערוך, און מ'דאַרף זיך ניט אַריינמישן אין דעם אויבערשטנ'ס סדרים,

אָט דעמאָלט האָט מען דעם אויבערשטנ'ס ברכה אין דער פולסטער מאָס, ביז אַז מ'ווערט געבענטשט מיט אַלע ברכות,

און ווי דער נוסח איז, אַז מ'האָט "בני" - קינדער וויפל דער אויבערשטער וויל אַז די פאָר-פאָלק זאָל געבענטשט ווערן, באַקומען זיי דאָס, און אַז דער אויבערשטער בענטשט זיי מיט קינדער - בענטשט ער זיי מיט געזונטע קינדער און מיט פריילעכע קינדער און מיט אמת-אידישע קינדער.

און דאָס "חיי":

דאָס איז ניט אַ זאַך וואָס מ'וויל זיך איינרעדן, רחמנא ליצלן, אַז דאָס מאַכט <u>שווערער</u> דעם לעבן און ברענגט אַריין קאָמפּליקאַציעס אין לעבן - דאָס איז פּונקט דער היפך: ס'איז נאָך ניטאָ אַזויפיל בלי-סדר און אַזויפיל קאָמפּליקאַציעס וואָס ווערט אַריינגעבראַכט אין יעדער הויז, אפילו פון ניט-אידן, דורך דערויף וואָס מ'מישט זיך אין סדרי החיים - ווי אָט דער ענין וואָס ווערט אָנגערופן בשם "פעמילי פלענינג"!

וכאמור, דאָס איז ניט אַ זאַך וואָס מ'דאַרף זוכן אין מוסר-ספרים; יעדערער וואָס לייענט צייטונגען אפילו, און דער וואָס ווייסט וואָס ס'טוט זיך באַ דאָקטוירים - רחמנא ליצלן מ'זאָל צו דערויף ניט דאַרפן אָנקומען - וועט ער זען וואָס דאָס האָט אָנגעמאַכט רחמנא ליצלן פאַראַ שינויים פאַראַ ענדערונגען אין אידישע הייזער, און אַזוי אויך אין ניט-אידישע הייזער.

ח. וכאמור אָבער, אַז דער אויבערשטער האָט געגעבן יעדער מענטשן, און זיכער אַן אידישע פרוי, אַן "עקרת הבית", די אַלע כוחות מיט די אַלע מיטלען, אַז זי זאָל קענען איינפירן אין דער הויז, און ווי געזאָגט פריער - אין אַלע הייזער אַרום זיך, און איינווירקן אויף אַלע אידישע פרויען, אַז זיי זאָלן אויך גיין אין דעם וועג -

מ'זאָל זיך ניט מישן אין דעם אויבערשטנ'ס סדרים; אָפּהיטן אין דער שטרענגסטער מאָס - וואָרום דאָס איז די בעסטע מאָס - די געזעצן און די דינים וואָס זיי זיינען פאַרבונדן מיט טהרת המשפחה,

און איבערלאָזן די חשבונות וויפל איז גוט פאַר דער פאָר-פאָלק האָבן זין און טעכטער - ווייס דער איין און איינציקער, ווייסט דאָס דער בורא האדם ומנהיגו, דער אויבערשטער, וואָס ער באַשאַפט יעדער מענטשן און ער פירט-אָן מיט יעדער

מענטשן, און ווי תורת הבעל שם טוב, אַז ער איז אויף אים משגיח - ער גיט אויף אים אַכטונג - מיט אַ השגחה פרטית, מיט אַ השגחה וואָס דער אויבערשטער אַליין גיט זיך אָפּ מיט יעדער איינצלהייט פון יעדער אידן אין זיין טאָג-טעגלעכן לעבן,

איז דאָך אַ זיכערע זאַך, אַז נאָר ער קען באַשליסן, און דערנאָך אויך איז ער דער וואָס גיט דערנאָך די ברכה אַז דער באַשלוס זאָל אַרויסקומען בפועל, אַז מ'זאָל געבענטשט ווערן מיט דער צאָל קינדער וואָס זיי זיינען גוט פאַר דער הויז,

און ער וועט זיכער אויך זען, ווי געזאָגט פריער, אַז ס'וועט זיין "בני", און דאָס וועט זיין פאַרבונדן מיט "חיי" - ערשט דעמאָלט וועט דאָס זיין אַ לעבן, אַ נאָרמאַלער און אַ גוטער און אַ אידישער לעבן,

און דאָס איז אויך פאַרבונדן [מיט] "ומזוני":

בשעת דער אויבערשטער גיט פרנסה, און מ'דאַרף דאָס ניט, פאַר קיין אידישע הויז-געדאַכט, צאָלן דערפון אַ דאָקטער וואָס ער דאַרף באַרואיקן די פאָר-פאָלק דערפאַר וואָס זיי פירן אַן אומנאָרמאַלן לעבן, ניט על-פי שולחן-ערוך מיט די באַגרענצונגען - איז גיט דער אויבערשטער "ומזוני רויחי", אַזאַ פרנסה וואָס מ'זאָל דאָס נוצן מערניט ווי אויף ברייטע זאַכן און גוטע זאַכן און הייליקע זאַכן און געזונטע זאַכן, וואָרום ס'וועט זיין אַ געזונטער פאָטער און אַ געזונטע מוטער און געזונטע קינדער,

און זיי וועלן העלפן אויפבויען, אַז ס'זאָל זיין דער גאַנצער אידישער פאָלק - אַ געזונטער פאָלק,

און מ'וועט האָבן אַ געזונטע וועלט אַרום זיך, אָנהויבנדיק אין דער באַציאונג פון דער וועלט צו אידן - אַז ס'וועט זיין אַ "געזונטע",

דערנאָך וועט דאָס אויך מיטברענגען אַז די וועלט אַרום וועט ווערן אַ געזונטע - דורך דערויף וואָס יעדערער וועט ניט פאַרטראַכטן זיך, אַז וואָס וועט זיך שוין געענדערט ווערן אין וועלט, אַז זי - אַן איין און איינציקע פרוי אָדער איין און איינציקע הויז - וועט ענדערן איר אויפפירונג; ווי אַזוי קען דאָס האָבן אַ ווירקונג אויף דער גאַנצער שכונה אַרום איר, אָדער אויפן גאַנצן אידישן פאָלק, אָדער אויף דער גאַנצער גאולה? -

פּסק'נט דער רמב"ם, אַז אַ איד האָט בכח, ווען ער טרעפט נאָר צו פירן זיך ווי דער אויבערשטער וויל, דורך איין און איינציקע מעשה איבערוועגן די גאַנצע וועלט, און ברענגען אַ ישועה און אַ הצלה פאַר דער גאַנצער וועלט!

וואָס דאָס איז געזאָגט געוואָרן אויף יעדער גוטער מעשה;

ווער רעדט נאָך וועגן אַ זאַך וואָס איז פאַרבונדן מיט אויפשטעלן דורות בישראל - קינדער וואָס זיי וועלן האָבן קינדער, און ס'וועט זיין קינדס-קינדער וואָס וועלן זיך פירן אין אַ גוטן סדר, וואָס דאָס איז דער סדר ווי דאָס שטייט אין תורה - ווערט דאָס

און פון אַלע קינדער, און בשעת ס'ווערט געבאָרן אַ זון אָדער אַ טאָכטער - ווערט מיט אים צוזאַמען געבאָרן זיין פרנסה.

נאָר ביז אַ באַשטימטן עלטער, ביז באַשטימטע יאָרן, גיט דער אויבערשטער אַ צוגאָב-שליחות און זכות און פאַרגעניגן צו דעם פאָטער און צו דער מוטער, אַז דורך זיי גיט ער די פרנסה צו דעם זון אָדער צו דער טאָכטער,

דערנאָך, אַז זיי וואַקסן אויס - בויען זיי אַ הויז און אַ פעמילי פאַר-זיך, און זיי באַקומען פרנסה אומאָפּהענגיק פון דעם פאָטער און די מוטער.

אפילו אָבער אויך דעמאָלט ווען די עלטערן העלפן זיי אַרויס - גיבן זיי איבער דעם אויבערשטנ'ס געלט און דעם אויבערשטנ'ס כסף וזהב צו די קינדער, נאָר זיי האָבן דעם גרויסן זכות און דעם גרויסן פאַרגעניגן, אויך בגשמיות, וואָס דער אויבערשטער האָט זיי געשענקט מיט אַזאַ ברכה, און האָט זיי אויך געגעבן די מעגלעכקייט און דעם זכות צו מפרנס זיין צו ערציען זייערע קינדער ברוחניות ובגשמיות, ביז אַ באַשטימטן עלטער, ביז באַשטימטע יאָרן.

ה. און אָט דאָס זאָגט מען, אַז מ'הויבט אָן זוכן טענות, אַז דאָס דאַרף מען פריער איינשטעלן שלום-בית, דערנאָך דאַרף מען איינשטעלן דעם ענין פון פרנסה, דערנאָך דאַרף מען איינשטעלן זיין זיכער, אַז אַלע אַרום וועלן מסכים זיין, אַז מ'זאָל די קינדער ערציען ווי ס'דאַרף-צו-זיין, אין אַ צניעות'דיקן וועג וכו', ועל דרך זה די אַלע איבעריקע טענות - איז אַ זיכערע זאַך, אַז זיי קומען, ווי נשיא דורינו, ווי דער רבי דער שווער, האָט אים אָנגערופן - "דער קלוגינקער", און מ'דאַרף דאָך רעדן קלאָרע ווערטער: דאָס קומט פון יצר-הרע,

נאָר אַז ער וועט קומען אַלס אַ נאַר, אָנגעטאָן ווי אַ יצר-הרע - איז אַ זיכערע זאַך, אַז קיין אידישע פרוי און טאָכטער וועט אים ניט פאָלגן; טוט ער זיך אָן אין אידישע קליידער, און מאַכט דערפון נאָך אַן ענין פון אַ מצוה, אַז זי דאַרף האָבן צייט אויף פאַרשידענע גוטע טעטיקייטן , וואָס דאָס קען ניט זיין אויב ס'וועט זיין נאָך אַ קינד אין הויז, בפרט נאָך אַז זי קען לוחץ זיין - דריקן - אויף רב און ער וועט איר אַרויסגעבן אַ היתר - זאָל מען וויסן זיין, אַז דאָס איז אַ "קלוגינקער", וואָס האָט זיך אָנגעטאָן, מצד די קלוגשאַפט, אין אַ זיידענעם סירטוק מיט אַ גאַרטל, אָבער וואָס איז דאָרט אינעווייניק - איז דאָס דער יצר הרע מיט זיין גאַנצן שטורעם!

און ס'איז נאָך ניטאָ קיין איין זאַך וואָס דער יצר-הרע וויל, וואָס דערפון זאָל אַרויסקומען אַ גוטע זאַך פאַר אַ אידן, פון קליין ביז גרויס.

ו. וואָס דאָס איז אויך אַן ענטפער, אַז מ'זוכט זיך פאַרשידענע תירוצים כדי צו טאָן די זאַך, איז כדי צו מאַכן דעם נסיון לייכטער - האָט מען געזען אין וואָס ס'באַשטייט די אויפפירונג בשעת מ'גייט אין אָט דעם וועג,

וואָס מ'האָט דאָס געגעבן אַ פּאָליטישן נאָמען: "פלענינג", דאָס הייסט, אַזוי ווי אַ מענטש דאַרף לעבן אין אַ חיים אין אַ סדר מסודר - טאָר ער ניט טאָן קיין זאַכן סיידן ער מאַכט ניט פריער קיין פּלאַן;

אויב דאָס איז אַזוי אין איינפאַכע זאַכן - איז דאָך אַ זיכערע זאַך, אַז מ'דאַרף אויסשטעלן אַ פּלאַן ווען מ'זאָל האָבן קינדער, וויפל מ'זאָל האָבן קינדער און ווי אַזוי מ'זאָל האָבן קינדער, מיט די אַלע פרטים - דאָס איז אָבער, ווי אַלע ענינים בדוגמת זה - דאָס איז אַ "זיידענע זשופּיצע" אָנגעטאָן געוואָרן אויף אַ דבר המזיק!

אויף וויפל דאָס איז מזיק דאַרף מען ניט ערקלערן, ווי מ'זעט, אַז די וואָס פירן זיך - ניט פאַר קיין אידישע טאָכטער געדאַכט - מיט "פעמילי פלענינג" וכיוצא בזה - ברענגט דאָס פריער צו אָנשטרענגונג אין באַציאונגען צווישן דעם מאַן מיט דער פרוי, דערנאָך ברענגט דאָס צוקאַליעטשען , רחמנא ליצלן, זייער צוזאַמענלעבן צוזאַמען, וואָרום דאָ איז דאָ אָפּהיטונגען און דאָ איז דאָ באַגרענצונגען און דאָ ווערט אַ ברוגז און דאָ ווערט אַן אָנגעצויגנקייט.

ז. און דערנאָך איז, בשעת מ'שטערט דעם נאָרמאַלן אופן ווי דער אויבערשטער האָט איינגעשטעלט בתורתו, און מ'הויבט אָן אַהינצו אַריינברענגען ענדערונגען, וואָס זיי ענדערן אין אַ ראַדיקאַלן וועג דעם נאָרמאַלן לעבן פון אַ אידן, און נאָך מערער דעם נאָרמאַלן "פעמעלי"-לעבן צווישן אַ מאַן מיט אַ פרוי - איז דאָס אַ זיכערע זאַך, אַז דאָס דעפּאָרמירט, דאָס צורייצט די באַציאונגען, דאָס שטערט צו שלום-בית, און וואָס נאָך מערער - דאָס שטערט און דאָס רירט אָן דעם געזונט סיי פון דער פרוי און סיי פון דעם מאַן.

און ווי מ'זעט דאָס בפועל, אָט די וואָס פאַרנעמען זיך מיט אָט די זאַכן, כאמור, ניט פאַר קיין אידישע הויז געדאַכט, האָט מען צוטאָן - ניט פאַר קיין אידישע הויז געדאַכט - מיט "סייקאָ-טעראַפּי", מיט לויפן צו דאָקטוירים וואָס זאָלן היילן די נערוון, מיט לויפן צו דאָקטוירים וואָס זאָלן געבן אַן עצה ווי אַזוי דער מאַן זאָל אויסקומען מיט דער פרוי און ווי די פרוי זאָל אויסקומען מיט דעם מאַן; מ'לויפט צו דאָקטוירים וואָס זיי זאָלן געבן פילן מיט האָרמאָנען מיט אַלע-ערליי זאַכן וואָס זיי זאָלן פאַרבייטן די נאָרמאַלע זאַכן מיטן נאָרמאַלן גאַנג פון אַ אידישן לעבן, און אויך על דרך זה אפילו ביי אַ ניט-אידן,

און דאָס אַלץ ניט דאָס ברענגט אַריין אַ פּלאַן און אַ תכנית און אַ סדר אין לעבן; אַ זאַך וואָס וויל אַריינטראָגן אַן ענדערונג אין דעם סדר וואָס דער אויבערשטער האָט איינגעשטעלט אין זיין תורה, און האָט געזאָגט אַז ס'איז דאָ די באַגרענצונגען אין באַשטימטע צייטן אין באַשטימטע אופנים און פאַר באַשטימטע מענטשן, און נאָך דערויף איז דאָ, פאַרקערט, דער ענין פון דער מצוה,

וואָס אַ זיכערע זאַך, אַז דער פאָטער מיט דער מוטער וועלן נאר וועלן - וועלן זיי זיכער אויספירן, אַז די קינדער וועט אין זיי מקויים ווערן וואָס מ'האָט אָנגעזאָגט אברהם אבינו און שרה אמנו, אַז "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", "יצוה את בניו ואת ביתו אחריו"; ס'וועט זיין אַזוינע קינדער, וואָס זיי וועלן אָנזאָגן זייערע קינדער, אויך דורך אַ לעבעדיקן ביישפיל, אַז זיי וועלן אַזוי טאָן - אָפּהיטן דעם אויבערשטנ'ס וועג,

וואָס זי באַשטייט, אין כללות, אויף צו טאָן "צדקה", וואָס דאָס איז דער ענין פון - ווי געזאָגט פריער - גמילות חסדים, און אויך "ומשפט", וואָס דאָס איז דער ענין פון תורה און תפילה,

פאַרשפּרייטן מענטשלעכקייט, (וואָס אמת'ע מענטשלעכקייט איז דאָך באַגרינדעט אויף תורת חיים וואָס זי איז אויך תורת אמת), כדי דאָס זאָל אָנקומען אין אַן אופן, אַז די וועלט זאָל זיין אָנגעפילט מיט אידישקייט און גוטסקייט, און אין אַן אופן [פון] "וכבשוה" - אַז מ'זאָל איינגעמען די אַלע ניט-גוטע זאַכן וואָס זיי שטערן דערצו - דערצו דאַרף מען האָבן דעם "פרו ורבו", וואָס דעמאָלט איז "ומלאו את הארץ" - אין פשטות: אַז אידן זאָלן אויפנעמען און מקיים זיין דעם אויבערשטנ'ס ברכות וואָס ער גיט זיי, אויף געבענטשט ווערן בבנים ובנות.

ב. און אויף דערויף איז אויך געקומען די רייד וואָס מ'האָט אויך אָפּגעדרוקט, וואָס כאמור - ווי געזאָגט - דאָרט פעלט דער אַריינפיר, און דאָס איז:

אַז אפילו ווען ס'רעדט זיך וועגן אַ הויז וואָס דאָרט זיינען די באַציאונגען צווישן דעם מאַן מיט דער פרוי ניט ווי ס'דאַרף-צו-זיין, רחמנא ליצלן, אפילו אַז ס'רעדט זיך וועגן אַ הויז וואָס די פרוי פירט זיך אויף ניט צניעות'דיק ווי דער אויבערשטער וויל, ווי ער האָט אָנגעזאָגט אין דער תורה, אפילו אַז ס'איז דערגאַנגען אַזוי ווייט אַז ס'איז געקומען צו דעם כהן, און אין משכן און אין מקדש, מיטן גאַנצן ענין וואָס ס'ווערט דאָרט דערציילט.

וואָס דאָס איז דאָך איינע פון די סיבות שונות ומשונות, אַז מ'פרעגט: פאַרוואָס ביסטו ניט מקבל דעם אויבערשטנ'ס ברכות אויף קינדער און קינדס-קינדער - הויבט מען אָן זוכן תירוצים, און דער ערשטער תירוץ איז, אַז פריער דאַרף מען איינשטעלן, אַז די באַציאונגען פון דעם מאַן און דער פרוי זאָלן זיין זיכער ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר, דערנאָך דאַרף מען זיין זיכער, אַז די אויפפירונג פון דער הויז וועט זיין אויך זיכער אויף אַלע הונדערט פּראָצענט, און ערשט דערנאָך וועט מען אויספּלאַנירן און מאַכן אַ פּלאַן, צי מקבל זיין דעם אויבערשטנ'ס ברכות צי ניט!

דערציילט תורה, אַז אפילו אַזאַ הויז וואָס די באַציאונגען זיינען ניט ווי ס'דאַרף צו-זיין, אפילו אַזאַ הויז וואָס די צניעות און די אויפפירונג פון דער הויז איז ניט קיין צניעות'דיקע -

זאָגט דער אויבערשטער, אַז די גרעסטע ברכה, וואָס דאָס וועט פאַרגעבן אויף די פאַרשיידענע יסורים, רחמנא ליצלן, וואָס ער קען ווינטשן און אָפּדאַנקען דער פרוי וואָס זי איז "טהורה היא" - איז דאָס דורך דעם וואָס ער וועט איר בענטשן, און איר מאַן, אַז ס'וועט צוקומען נאָך קינדער אין דער הויז!

וואָס דערפון פאַרשטייט מען, אַז די הייזער וואָס דער אויבערשטער האָט זיי געבענטשט מיט שלום-בית, אָט די הייזער וואָס פירן זיך לויט ווי דער אויבערשטער וויל, לויט זיין ווילן, וואָס דאָס ברענגט אַראָפּ אַ תוספת ברכה, אַז ס'זאָל זיין די אמת'ע ברכה, זאָל זיין אמת'ער געזונט, בגשמיות וברוחניות, מ'זאָל ניט האָבן צו-טאָן מיט אויפגערודערטקייט, מיט די אַלע ענינים וואָס זיינען רחמנא ליצלן צוגעקומען אין היינטיקער וועלט דורך פאַרשיידענע סיבות, אָנהויבנדיק פון ניט-אָפּהיטן טהרת המשפחה, ווי ער זאָגט אין מדרש תנחומא,

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז יעדער קינד וואָס קומט-צו אין אַזאַ הויז - איז דאָס אַ בענטשונג - אַ ברכה - פאַר דעם פאָטער מיט דער מוטער און פאַר דעם זיידע מיט דער באָבע און פאַר די אַנדערע קינדער וואָס זיינען שוין דאָ אין הויז, אַז ס'קומט זיי צו נאָך אַ ברודער און נאָך אַ שוועסטער, און אַ בענטשונג און אַ ברכה פאַר דעם גאַנצן אידישן פאָלק, וואו נאָר ער געפינט זיך.

ג. און מ'ברענגט דאָך אַלעמאָל אַ ראי' וואָס ס'טוט זיך אין וועלט -

זעט מען, אַז אין ארץ הקודש, אַז כדי ס'זאָל אָנקומען איין און איינציקער "עולה", ס'זאָל צוקומען נאָך אַ איד - לאָזט מען זיך קאָסטן 10,000 דאָלער, און דערנאָך איז געוואָרן טייערער איז געוואָרן 20,000 דאָלער!

דער אויבערשטער קומט צוגיין און זאָגט: ער גיט אַ ברכה, ס'וועט צוקומען אַ זון, צוקומען אַ טאָכטער, און דערנאָך אַז מ'וואַקסט אויס האָט מען פון זיי אידישן נחת, וואָרום מ'איז זיי מחנך - מ'ערציט זיי - אין דעם וועג ווי דער אויבערשטער וויל,

גיט זיי דער אויבערשטער פרנסה פון זייער מזל, פון זיין אייגענעם "לי הכסף ולי הזהב". דאָס איז ניט חס ושלום אַ לאַסט אויף עלטערן; דאָס איז ניט אַ "לאַסט" - דאָס איז אַ זון און דאָס איז אַ טאָכטער!

ד. און אויך ווי דערמאָנט פריער, איבער פאַרשיידענע סיבות שונות ומשונות איז טוט מען וועגן, זיכער דאַרף מען ניט באַוואָרענען, דאָס זוכט מען אַלץ אַז ס'זאָל זיין אויסגעהאַלטן על פי שולחן-ערוך, אָבער נאָכן גאַנצן אויסהאַלטן על-פּי שולחן-ערוך - הענגט דאָס אָפּ אָן דער עקרת הבית, אָן אַ אידישער פרוי, און אָט דעמאָלט ליגט זי ניט אין קיין דאגות, וואָרום דער אויבערשטער איז "זן ומפרנס לכל", ער טראָגט אויף זיך די אחריות און די פרנסה פון דעם פאָטער מיט דער מוטער, און פון יעדער קינד

In 5740 (1980), the Rebbe spoke at length about the great blessing of having a large family. We present here one of the talks on this matter in its original and complete form, which we found very eye-opening and inspiring.

משיחת יום א׳ פ׳ שלח, י״ז סיון ה׳תש״מ (לנשי ובנות חב״ד)

הנחה פרטית בלתי מוגה

א. דערנאָך קומט נאָך צו נאָך אַ צווייטער געביט, וואָס דאָס איז נאָכמער פאַרלאָזן, און דאָס איז זיכער דער העכסטער תפקיד פון אידישע פרויען, און דאָס איז - ווי איך זע אַז מ׳האָט שוין וועגן דערויף גערעדט אויף דעם צוזאַמענקונפט, ״קאָנווענשאָן״, ביז וואַנענט אַז מ׳האָט דאָס אויך אָפּגעדרוקט,

וואָס דאָרטן פעלט אָבער די הקדמה, און ס׳פעלט אויך דער אויספיר, און דאָס איז וועגן דערויף:

וואָס דער אויבערשטער בענטשט אידן, און יעדער מענטשן, איז די העכסטע ברכה, וואָס דערפאַר שטייט זי אַלס ערשטע ברכה פון דעם אויבערשטן אין תורה, (וואָס תורה ווערט אָנגערופן ״תורת חיים״, אַן אָנווייזונג אין טאָג-טעגלעכן לעבן), איז די ערשטע ברכה וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט און געגעבן און איבערגעגעבן דורך אדם הראשון און חוה, צו אַלע דורות נאָך דערויף - איז געווען, אַז ער וועט זיי בענטשן מיט קינדער און קינדס-קינדער, ביז וואַנענט אַז ס׳וועט זיין ״ומלאו את הארץ וכבשוה״: מענטשן וועלן איינעמען די גאַנצע וועלט און זיי וועלן איר אָנפילן און איינעמען, אַז די וועלט וועט אויסזען ווי אַ מענטשלעכע וועלט - ניט אַ וועלט פון ווידלקייט, ניט אַ וועלט פון העדר המוסר וכו׳.

וואָס דערצו דאַרף מען האָבן אַז ס׳זאָל זיין אָנגעפילט מיט מענטשן; מענטשן וואָס אין זיי דערקענט מען, אַז זיי זיינען באַשאַפן געוואָרן דורך דעם אויבערשטן, און אָט דעמאָלט איז ״ויברך אותם״ - איז אַ זיכערע זאַך, אַז דער אויבערשטער בענטשט זיי מיט הצלחה.

וואָס דאָס איז אין איינפאַכע ווערטער - איך בין דאָך ניט אויסן האַלטן קיין דרשות - אין איינפאַכע ווערטער איז:

אָט דאָס וואָס דער אויבערשטער וויל געבן יעדער אידישע הויז, און גיט יעדער אידישע הויז, אַ ברכה אין אַלע ענינים, און ער וויל, אַז די הויפּט-ברכה זאָל מען אַנערקענען דעם אמת, אַז מ׳ווערט געבענטשט בבנים ובנות, מיט קינדער, מיט אינגעלעך און מיידעלעך,